

Sygn. akt V CSK 180/19

POSTANOWIENIE

Dnia 23 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa S. S.A. w W.
przeciwko Spółce „A.” Sp. z o.o. w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 23 października 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 17 października 2018 r., sygn. akt I AGa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania**
- 2. zasądza od Spółki "A." Sp. z o.o. w W. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Spółka Celowa „A.” spółka z o.o. w W. jako pozwana w sprawie z powództwa S. S.A. w W. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) oddalającego w części apelację pozwanej od wyroku Sądu I instancji zasądzającego na rzecz powódki bliżej określoną kwotę pieniężną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia o celu przede wszystkim publicznoprawnym. Celem tym jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa oraz spójności i prawidłowości wykładni prawa. Realizacji powyższej

funkcji służy uregulowana w art. 398⁹ k.p.c. instytucja przysądu. Stosownie do ww. unormowania Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podejmowanie odrębnej decyzji w przedmiocie przyjęcia sprawy do rozpoznania ma również na celu realizację zasady szybkości postępowania oraz pozwala zaakcentować wysoce sformalizowany charakter postępowania przed Sądem Najwyższym, o czym świadczą określone wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Zgodnie z art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c. skarga kasacyjna powinna zawierać oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona (ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części), przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie, wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany, a także wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Nadto skarga kasacyjna powinna spełniać wymagania przewidziane dla pisma procesowego i być wzbogacona o bliżej określone odpisy (art. 398 § 3 zd. 1 *in fine* k.p.c.). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno korespondować z przesłankami określonymi w art. 398⁹ k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 października 2005 r., II CZ 89/05).

Jako podstawę przyjęcia skargi do rozpoznania skarżący wskazał nieważność postępowania oraz oczywistą zasadność skargi. Przywołanie w art. 398⁹ k.p.c. przyczyny przyjęcia skargi w postaci nieważności postępowania wynika z konieczności możliwie każdorazowego eliminowania uchybień procesowych o najdonioślejszym charakterze. Stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. nieważność postępowania Sąd Najwyższy bierze pod uwagę z urzędu, czyli niezależnie od tego, czy skarżący sformułował stosowny zarzut naruszenia przepisu postępowania, oraz tego, czy wykazał on możliwość wpływu tego uchybienia na wynik sprawy (por. post. Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2002 r., III CZP 72/02). Przyczyna kasacyjna, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., dotyczy wyłącznie postępowania przed sądem II instancji, natomiast możliwość zbadania ważności

postępowania pierwszoinstancyjnego zostaje otwarta dopiero w razie postawienia odpowiedniego zarzutu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 września 2012 r., V CSK 384/11).

Skarżąca utożsamia występowanie ww. przyczyny w postaci nieważności postępowania z uchybieniami, które miały pojawić się w postępowaniu przed Sądem I instancji, i polegać na zmianie kwalifikacji prawnej bez poinformowania stron o takim zamiarze. Niepoinformowanie takie samo w sobie nie może być jednak utożsamiane z wystąpieniem przyczyny nieważności w postaci pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Wypada przypomnieć, że Sąd nie jest związany podstawą prawną żądania, toteż, w granicach wiążącego go podstawy faktycznej żądania, może dokonać oceny odmiennej od tej, którą przedstawiały strony procesu. Ponadto w modelu apelacji pełnej skarżąca miała możliwość zgłoszenia odpowiednich twierdzeń oraz wniosków w ramach zaskarżenia wyroku Sądu I instancji. W apelacji od wydanego przez ten Sąd orzeczenia skarżąca nie wykorzystała jednak tej możliwości, a nawet nie wskazała na naruszenie prawa, które obszernie opisuje dopiero obecnie, w skardze kasacyjnej. Tymczasem odmienność oczekiwań skarżącej od przyjętego przez Sąd I instancji kierunku oceny prawnej mogła spowodować jej odpowiednią aktywność na etapie postępowania przed Sądem II instancji, na co zezwalają przepisy o postępowaniu apelacyjnym, pozbawione w tym punkcie ograniczeń właściwych dla postępowania kasacyjnego.

Za nietrafny należy także uznać pogląd skarżącej, że nieusunięcie ww. nieważności spowodowało z kolei nieważność postępowania apelacyjnego. Rzecz nie tylko w tym, że skarżąca nie wykazała, by z przywołanych przez nią przyczyn doszło do nieważności postępowania przed Sądem I instancji, lecz w nieuprawnionym postawieniu generalnej tezy, że w opisanej przez skarżącą sytuacji miałyby dochodzić do nieważności postępowania przed Sądem II instancji. Wbrew zatem wywodom skargi kasacyjnej nie zachodzą podstawy do uznania, że zarzucana nieważność postępowania zaistniała i powinna uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Jako kolejną podstawę przyjęcia skargi do rozpoznania skarżący wskazał

oczywistą zasadność skargi, którą miało, po pierwsze, tłumaczyć dopuszczenie się przez Sąd Apelacyjny „oczywistego błędu” w postaci niewykrycia z urzędu nieważności postępowania przed Sądem I instancji; nieskuteczność tej argumentacji została już poddana analizie przedstawionej powyżej. Drugą natomiast przyczyną oczywistej zasadności skargi było, zdaniem skarżącej, naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi na omawianej obecnie przesłance wymaga wykazania przez skarżącego niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności zaaprobowanej przez Sąd II instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami ich interpretacji. Składający skargę powinien zatem zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się ta "oczywistość" i przedstawić odpowiednie argumenty (por. post. Sądu Najwyższego z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Do przyjęcia sprawy do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd II instancji. Przepis stanowi bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 października 2005 r., II CZ 89/2015).

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano na kwalifikowane naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji. Na wstępie należy podkreślić, że zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. przez jego niezastosowanie nie ma samodzielnego znaczenia, lecz powinien współwystępować ze wskazaniem innych naruszeń prawa, które miałyby uzasadniać wydanie przez Sąd II instancji wyroku kasatoryjnego. Sformułowanie przez skarżącą zarzutu w obecnej postaci nie stwarza możliwości uznania, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Nietrafne jest także powołanie się na naruszenie zasady dwuinstancyjności postępowania. Skarżąca miała i wykorzystała możliwość przeprowadzenia postępowania w dwu instancjach. Ponadto w polskim modelu postępowania cywilnego występuje apelacja pełna, w której przedstawione pod osąd roszczenie procesowe jest rozpoznawane po raz wtóry *cum beneficio novorum*, a prowadzona przez sąd

rozprawa stanowi kontynuację rozprawy toczącej się przed sądem pierwszej instancji. Model ten jest przy tym zgodny ze standardem konstytucyjnym (por. post. TK z dnia 6 października 2015 r., Ts 52/14). W świetle powyższych uwag przywołane przez skarżącą argumenty nie mogły uzasadniać przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Finalnie, jako niezależną od pozostałych przyczynę przyjęcia skargi skarżący wskazał na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem odwołanie się do tej przesłanki wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Ponadto dany problem musi charakteryzować się nowością; zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Istotność problemu prawnego wyraża się natomiast w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach realizowana może być publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem powinien mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie sprawy do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych.

Skarżąca sformułowała trzy pytania zmierzające do ustalenia, czy niepodzielne świadczenie niepieniężne wykonawcy z umowy o roboty budowlane staje się następnie niemożliwe na skutek wygaśnięcia umowy generalnego wykonawstwa. Sformułowana przez skarżącą wątpliwość, zmierzająca do stwierdzenia, że wystąpiła następca niemożliwość świadczenia, opiera się na nietrafnym założeniu o niepodzielności świadczenia powoda, co powoduje nieadekwatność pytania do okoliczności sprawy, zwłaszcza w sytuacji jednoczesnego nieprzywołania naruszenia art. 379 § 2 k.c. Sąd II instancji nie

stwierdził bowiem niepodzielności świadczenia w postaci prac podwykonawcy, a sama w sobie okoliczność, że są one zespołem zadań powiązanych ze sobą funkcjonalnie, nie uzasadnia twierdzenia o ich niepodzielności.

Co dotyczy z kolei niemożliwości świadczenia, wypada wskazać, że kategoria ta opiera się na ustaleniach o charakterze ściśle faktycznym; idzie bowiem o ocenę wykonalności danych działań, to jest potencjalności zrealizowania się określonych zdarzeń w świecie materialnym, a w razie niemożliwości gospodarczej - istnienia poważnych trudności w spełnieniu świadczenia, które mogłoby nastąpić jedynie staraniami zupełnie niewspółmiernymi do osiągniętego w ten sposób rezultatu. W związku z tymi zagadnieniami należy więc przypomnieć, że stosownie do art. 398³ § 3 k.p.c. ustalenia Sądu II instancji są wiążące w postępowaniu kasacyjnym, przy czym wiążące ustaleniami oznacza również, że formułowane zagadnienie prawne nie może być oparte na okolicznościach, które nie zostały ustalone, lecz stanowią dostrzegane przez stronę warianty możliwego rozwoju zdarzeń. Na wiążących Sąd Najwyższy ustaleniach opierało się stanowisko Sądu Apelacyjnego, że „w sprawie tej nie ma podstaw do stwierdzenia braku możliwości spełnienia roszczenia”, a wobec wskazanego uprzednio nietrafnego oparcia pytania na założeniu o niepodzielności świadczenia podwykonawcy trzeba uznać, że żadna z wyróżnionych przez skarżącą kwestii nie stanowi zagadnienia prawnego w wyjaśnionym uprzednio rozumieniu, uzasadniającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że w skardze kasacyjnej nie wykazano, by zachodziły przyczyny określone art. 398⁹ k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z uwagi na powyższe orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

as]

jw